

Lyssnarsbild från Förenade Nationers konferens i San Francisco. Mannen t. v. i förgrunden är Arne Ording, Norge, på bänkraden bakom synes t. h. A. Eden och C. Attlee, Storbritannien.

Är världens fred tryggad?

Den nya fredsorganisationen har som bekant utformats i tre etapper. Den 9 oktober 1944 publicerades en preliminär plan, som utarbetats i Dumbarton Oaks av representanter för Förenta staterna, Storbritannien, Sovjetunionen och Kina. Detta förslag var icke fullständigt — framför allt hade man icke nått enighet rörande sättet för omröstning i det föreslagna säkerhetsrådet — och man förutsatte, att det i åtskilliga punkter skulle ändras och kompletteras. Därefter ägde en rad officiella och inofficiella förhandlingar och debatter rum kring det framlagda utkastet. Av särskild vikt voro de förhandlingar, som ägde rum mellan stormakterna, främst vid Churchills, Roosevelts och Stalins möte på Krim i februari i år. Från olika håll kommo förslag till mer eller mindre vittgående ändringar. Även Sverige har lämnat ett bidrag, ehuru icke av officiell natur: i våras utgavs ett slags betänkande, utarbetat av en av Utrikespolitiska institutet tillsatt studiegrupp, bland vars medlemmar märktes förra utrikesministern Undén (Fred och säkerhet efter andra världskriget, Kooperativa förbundets bokförlag). Den 25 april sammanträdde en konferens i San Francisco för att slutgiltigt utforma ett förslag till organisation. Till konferensen inbjödos de förenade nationerna, till vilka även räknades de stater, som senast den 1 mars förklarat krig mot Tyskland eller Japan. Femtio stater voro representerade på konferensen. Efter åtskilliga slitningar, som vid vissa tillfällen befarades

Den nya fredsorganisationens grundsatser och handlingsmöjligheter diskuteras i denna artikel av professor

HERBERT TINGSTEN

skola leda till konferensens avslutande utan positivt resultat, lyckades man komma till enighet. Den 26 juni undertecknades »kartan för de förenade nationerna». Kartan träder i kraft, då den ratificerats, dvs. i vederbörlig konstitutionell ordning godkänts, av de anslutna stormakterna och av ett flertal bland de övriga stater, som deltagit i konferensen. Andra stater kunna sedermera i fastställd ordning vinna inträde i förbundet.

I det följande skall jag icke söka lämna någon fullständig redogörelse för innehållet i förbundsakten utan endast stanna vid några huvudpunkter och de problem, som härmed äro förknippade. Förbundsakten erbjuder visserligen en mängd både viktiga och svårlösta politiska och juridiska frågor, men de grundläggande, för ställningstagandet avgörande reglerna och de med dem sammanhängande problemen kunna tämligen lätt överblickas. Det är att hoppas, att alla politiskt vakna svenskar skaffa sig kunskap om den nya fredsorganisationens bärande principer; okunnigheten om dess föregångare, Nationernas förbund, var i

vårt land — och säkert på många andra håll — skandalös.

De allmänna deklarationer, med vilka förbundsakten inledas, äro knappast av något större intresse. »Vi, de förenade nationernas folk», heter det bland annat, »beslutna att rädda efterkommande släkten från krigets gissel, som två gånger under vår livstid bragt out-säglig sorg över mänskligheten, att återupprätta tron på de grundläggande mänskliga rättigheterna, på människans värdighet och värde, på lika rättigheter för män och kvinnor och för stora och små nationer... att i detta syfte visa tolerans och leva i fred med varandra såsom goda grannar... ha beslutat att förena våra ansträngningar för att uppnå dessa syften». De anslutna staterna lova att uppfylla sina förpliktelser, att lösa inbördes konflikter med fredliga medel, att icke — utom i enlighet med reglerna för organisationen — använda våld eller hot om våld, att samverka vid behandlingen av internationella problem på skilda områden. Principförklaringen är något fyligare än den som gavs för Nationernas förbund och den antyder möjligheten av ett mera omfattande samarbete, men något nytt av större betydelse innehåller den icke.

Det nya förbundets viktigaste organ äro uppbyggda efter i huvudsak samma grundsatser som i Nationernas förbund. En generalförsamling, som närmast kan jämföras med representationen i en stat, omfattar alla medlemsstaterna i förbundet. Varje stat har en röst i för-

Utrikeskommissarie Molotov, Sovjetunionen, talar vid Förenade Nationers konferens i San Francisco.

samlingen, men kan i denna insätta flera, dock högst fem delegater. En märklig nyhet är, att man här, liksom på andra punkter, slopat det i folkförbundet (utom i procedurfrågor) gällande kravet på enhällighet för beslut; detta innebär, att de förenade nationerna skola bilda en ojämförligt fastare sammanslutning än de till folkförbundet anslutna staterna. I regel kräves enkel majoritet av de närvarande och röstande medlemmarna (dvs. staterna), i vissa viktigare frågor två tredjedels majoritet. Församlingen skall, liksom folkförbundets församling, sammanträda varje år till ordinarie session och kan därjämte i särskilda fall sammankallas till extra session.

Säkerhetsrådet kan liknas vid regeringen, det exekutiva organet, i en stat. Det skall organiseras på så sätt, att möjlighet alltid finns för det att träda i funktion; varje medlem av rådet skall därför ständigt ha en representant vid organisationens säte. Dessa bestämmelser ägde ingen motsvarighet inom folkförbundet och understryka i och för sig rådets centrala betydelse. Säkerhetsrådet skall bestå av elva medlemmar. Liksom i folkförbundet skiljer man mellan fasta och tillfälliga rådsplatser. Fasta eller permanenta platser innehas av stormakterna: Förenta staterna, Storbritannien, Ryssland, Frankrike och Kina. De sex tillfälliga rådsmedlemmarna utses av församlingen för en period av två år; omedelbart omval av en avgående medlem får ej äga rum. Vid val av dylika rådsmedlemmar skall man enligt förbundsakten dels ta hänsyn till staternas insatser för organisationens syften, dels beakta kravet på en jämn geografisk fördelning av platserna. Till jämförelse kan erinras om att Nationernas förbunds råd enligt de ursprungliga bestämmelserna skulle bestå av fem permanent representerade stormakter och fyra genom val utsedda mindre stater; i praktiken blevo de tillfälliga rådsplatserna flera än från början avsetts, och under de sista åren före kriget bestod rådet av tre stormakter och tolv mindre stater.

Den centrala frågan om maktfördelningen mellan församling och råd har i San Francisco-kartan i långt högre grad än i folkförbundsakten lösts till rådets förmån. Det är ingen överdrift att beteckna rådet som den dominerande faktorn i den nya organisationen. Flera

av församlingens befogenheter, t. ex. att upptaga och utesluta medlemmar, äro beroende av rådets rekommendation. Församlingen har att ombesörja en rad val, att anta förbundets budget, att granska och diskutera säkerhetsrådets och andra permanenta organs verksamhetsberättelser; den kan vidare uttrycka önskingar och anbefalla åtgärder. Men när det gäller organisationens viktigaste uppgift, att lösa tvister, hindra konflikter och inskrida mot fredsstörare, är församlingen helt ställd i bakgrunden. Typisk är bestämmelsen att församlingen icke annat än på rådets begäran får uttala sig rörande en konflikt eller över huvud en internationell situation, medan denna är föremål för rådets behandling.

Säkerhetsrådets ställning belyses klart av den bestämmelse, med vilken regleringen av dess befogenheter inledes; det stadgas här, att organisationens medlemmar »överlåta åt säkerhets-

Operahuset i San Francisco där konferensen ägde rum.

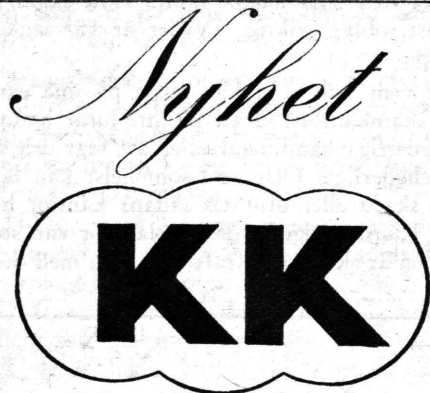
rådet det huvudsakliga ansvaret för den mellanfolkliga fredens och säkerhetens bevarande, och äro ense om att säkerhetsrådet, då det fullgör sina förpliktelser i enlighet med detta ansvar, handlar på deras vägnar». Säkerhetsrådet

har, kort sagt, att trygga världsfreden och att för detta ändamål förfoga över förbundets maktmedel. Då tvister uppstå och i synnerhet då freden hotas är det säkerhetsrådet, och endast detta, som kan och skall inskrida. Rådet skall vid tvister mellan stater söka genom förslag och förhandlingar uppnå en fredlig lösning, dock att s. k. rättstvister, t. ex. tvister rörande tolkningen av ett avtal, i regel skola hänvisas till den fasta internationella domstol, som ingår i den nya organisationen. Då freden synes hotad, kan säkerhetsrådet besluta långtgående aktioner. Det kan anordna demonstrationer och blockader samt, om så kräves, inskrida med vapenmakt. Medlemsstaterna äro härvid skyldiga att medverka genom att medgiva passagerätt, deltaga i blockader osv. samt även genom att ställa militära maktmedel till förfogande. Hur i det sistnämnda fallet skall tillgå framgår ej alldeles klart av förbundsakten. Denna betonar särskilt, att staterna skola ställa luftstridskrafter till förbundets disposition. Vidare skall genom särskilda överenskommelser fastställas, i vad mån och på vad sätt staterna överhuvud skola lämna förbundet militärt bistånd. Ostridigt är, att förbundet genom säkerhetsrådet har en rätt att kräva militär medverkan från de särskilda staterna, till vilken någon motsvarighet icke — enligt allmänt godtagan uppfattning — förelåg inom Nationernas förbund. Som säkerhetsrådets rådgivare i hithörande frågor tjänstgör ett militärt stabsutskott, bestående av de i rådet permanent representerade medlemsstaternas stabschefer eller företrädare för dessa.

I detta sammanhang inställer sig problemet om förhållandet mellan stora och små stater. Att stormakterna framstå som ledare inom den nya organisationen, i än högre grad än inom Nationernas förbund, är uppenbart. Säkerhetsrådet har en vida starkare ställning än folkförbundsrådet, av rådets elva medlemmar äro fem stormakter, det militära stabsutskottet med dess viktiga funktioner sammansättes uteslutande av representanter för dessa makter. Det i varje fall i realiteten av stormakterna behärskade säkerhetsrådet kan, det är kanske det viktigaste, kräva militära insatser av alla förbundsmedlemmarna. Inom småstaterna har redan oro yppats inför denna maktkoncentration hos de stora. I Sverige talades under Nationernas förbunds tid om en stormaktsdiktatur, och på många håll hävdades, att enligt demokratiska principer alla stater borde vara likställda. Samma synpunkter ha framkommit i den föga omfattande svenska debatten kring Dumbarton Oaks-förslaget och San Francisco-beslutet.

Vid någon eftertanke torde det för var och en vara uppenbart, att denna kritiska tankegång icke är hållbar. De stormakter, varom här är fråga, omfatta avsevärt mer än hälften av jordens befolkning och i fråga om militär makt och ekonomiska tillgångar är deras ställning överväldigande stark. Tanken, att de små staterna skulle i legalt inflytande jämställas med dessa makter och att sålunda en majoritet småstater skulle kunna beordra England, Förenta staterna och Ryssland att vidtaga militära och andra aktioner, är så orimlig i sin utopism, att den knappast kan tas på allvar. Det vore en drift med mänskligheten att utforma en förbundsakt efter dessa grundsatser. Men tanken är icke blott praktiskt orimlig utan även utifrån de återopade utgångspunkterna oriktig. Att ge Sverige, Norge och Danmark samma röststyrka eller maktställning som England,

Fortsättning på sidan 22.

Kvickmans' Köttextrakt

**Ypperligt till
smaksättning
ger god buljong
90 g burk 1:80**

I Konsumbutiker

JUKON

HJÄLPER

mot hemorrojder,
frost- och bränn-
skador, solbränna,
nariga händer, öm-
ma fötter, klåda, sår-
skador, hudirritatio-
ner och såriga bröst-
vårter. Vid spädbarns-
vård är Jukon synner-
ligen värdefull.

A.-B. JUKON, Göteborg

Är världens fred tryggad?

Fortsättning från sidan 4

Förenta staterna och Ryssland vore icke demokrati utan dess motsats. Det vore att införa en graderad röstskala — med väldiga skillnader till småstaternas förmån.

Sant är visserligen, att småstaterna i förhållande till stormakterna komma att intaga en prekär ställning inom förbundet. Men detta beror icke på förbundets organisation utan på människans och politikens natur. Om stormakterna så vilja, kan ingen hindra dem att förfördela eller undertrycka småstaterna; ingen kan konstruera fram något slags övermänskligt organ, som vid dylika tillfällen skulle inskrida som småstaternas räddare.

En möjlighet vore, åtminstone teoretiskt, att på ett mera nyanserat sätt avväga inflytandet i förbundet. Staterna kunde exempelvis inom församlingen få en röststyrka, som motsvarade deras folkmängd, och församlingen kunde få rätt att välja säkerhetsrådet i sin helhet. Men icke heller en sådan utväg ter sig praktiskt framkomlig. Skulle man t. ex. kunna ge Förenta staterna tio röster och Kina trettio eller fyrtio? Det bleve nödvändigt att taga hänsyn till en rad skilda faktorer vid avvägningen: staternas folkmängd, deras krigspotential, deras kultur, deras läge osv. Förslag i denna riktning ha vid ett par tillfällen framförts, men det måste erkännas, att svårigheterna för närvarande te sig oöverkomliga.

Med den utslagsgivande ställning, som säkerhetsrådet skall ha i den nya organisationen, är det naturligt, att frågan om sättet för fattande av beslut inom rådet stått i centrum av förhandlingar och debatter. Särskilt har det gällt att avgöra, huruvida rådet skall kunna besluta ett inskridande mot någon av de i rådet permanent representerade stormakterna. England och Förenta staterna torde ha verkat för att rådet i ett dylikt fall skulle kunna handla; en stormakt skulle alltså eventuellt — såsom fredsstörare — på rådets beslut kunna av organisationen angripas med vapenmakt. På ryskt håll har man motsatt sig detta, tydligen av fruktan för att bestämmelsen skulle kunna användas vid en konflikt mellan Ryssland och de anglosaxiska stormakterna. I Dumbarton Oaks lämnades frågan öppen. I San Francisco har man enat sig om en kompromiss, som dock måste betecknas som en seger, i huvudsak, för den ryska linjen. Procedurfrågor skola av rådet avgöras med sju röster; denna något kvalificerade majoritet torde alltså kunna besluta, att en viss tvist eller konflikt skall upptagas till behandling av rådet. Men för alla andra beslut krävs dels sju röster, dels samstämmighet bland de permanenta rådsmedlemmarna. Varje stormakt har alltså vetorätt. Detta innebär, att ett beslut om förslag till en tvists biläggande eller om inskridande mot en stat, som hotar eller bryter freden, icke kan ske annat än då rådets stormakter äro ense.

Denna ordning har blivit föremål för skarp kritik. Den leder, framhåller man, till att rådet i själva verket blott kan ingripa för att avgöra tvister mellan småstater, då stormakterna äro föga engagerade, och för att nedslå eventuellt krigshot från de i världskriget besegrade staternas sida. Men, fortsätter resonemanget, de faror, som i dessa hänseenden kunna uppstå, äro i hög grad begränsade och i varje fall tämligen lätta att bemästra. Den nya världsorganisationen får, i praktiken, på detta sätt knappast någon annan uppgift än att tvinga småstaterna att stödja segermakterna för att hålla de så grundligt slagna tyska och japanska staterna i schack. Den verkligt betydelsefulla krigsfara, som uppstår endast då rådets stormakter råka i oenighet och konflikt, lämnas utanför den nya organisationens maktsfär. Är icke denna organisation nära nog meningslös, då den icke tar sikte på de väsentliga svårig-

heterna, de största och farligaste krigsriskerna?

Denna tankegång är mycket förståelig och innesluter utan tvivel en kärna av sanning. Men å andra sidan anför man, att en bestämmelse, som gäve rådet rätt att besluta en aktion mot en av rådets stormakter, i sin tillämpning skulle medföra antingen att organisationen helt brötes sönder eller att den förvandlades till en allians mot en eller flera medlemsstater. Vid en tvist mellan England och Förenta staterna å ena sidan, Ryssland å den andra — det är ju det fall man egentligen tänker på — måste antas att övriga stater, eller åtminstone ett flertal av dem, sluta upp på den ena eller andra sidan. Om en majoritet för en aktion enligt den anglosaxiska linjen skulle finnas inom rådet och detta sålunda besluta aktion mot Ryssland, kan det anses sannolikt, att en rad stater vägra att fullgöra sina förpliktelser och förbundet alltså upphör att fungera. Och i den mån staterna följa förbundets regler blir resultatet, att de tjänstgöra som Englands och Förenta staternas bundsförvanter mot Ryssland. Bli icke även under dessa förhållanden förbundets syften förvanskade?

Inför detta dilemma synes det väsentliga vara att göra klart för sig, att förbundet icke utgör och icke — hur de än organiserades — kan utgöra någon säker garanti för världsfreden. Tanken att man genom att utforma ett fördrag skulle kunna skapa en dylik garanti är absurd. Detta utesluter likväl icke, att förbundet kan vara av värde för freden, huvudsakligen, så vitt jag förstår, ur tre synpunkter. Själva tillkomsten och existensen av förbundet innebär en fredspropaganda, som kan antas ha en, visserligen begränsad, betydelse. Att staternas, särskilt rådsmedlemmarnas, representanter regelbundet mötas till överläggning och icke minst att internationella frågor öppet diskuteras i församlingen innebär en möjlighet — men ingen säkerhet — för internationell utjämnning. Slutligen: genom organisationen, och särskilt genom maktkoncentrationen hos rådet, skapas ett medel att enligt angivna metoder ingripa vid tvister, där icke stormaktssynpunkterna äro alltför starkt engagerade. Men förbundets roll såsom freds faktor måste under den tid som vi kunna överblicka bli ganska anspråkslös. Fredens bevarande är beroende av om några få stormakter — främst de tre mäktigaste — kunna lösa sina tvister och enas i samarbete.

Herbert Tingsten.

SAMMANTRÄDEN

Hända Konsumtionsförenings u. p. a. medlemmar kallas till extra möte i Ölsta Folkpark söndagen den 12 aug. kl. 14. Ur dagordningen: Ang. bildandet av medlemsråd; ang. mjölkfär i Kungsberga; ang. tidningen Vi. Styrelsen.

Det är lätt
att tvätta med **Solidar**

**-välkänt och beprövat
tvättmedel för
all slags tvätt**